

skab er: at det er sund Fornuft anvendt sammenhængende. Er denne Forklaring rigtig, tror jeg ogsaa nok, man kan sige, at disse Foredragsrækker have været Videnskab, idet det ogsaa har været sund Fornuft anvendt i Sammenhæng. Enhver, der i vore Dage er med i Udviklingen her til Lands, vil atter og atter have følt, at man ikke kan nøjes med de spredte Foredrag, men at man maa ønske at faa noget, der gennem en fyldigere Eremstilling, end der kan gives i et saadant enkelt Foredrag, kan give et sammenhængende Hele og derved sætte Tanken i en stærkere Bevægelse, saaledes at man hører noget, der baade med Hensyn til Hjertets og Tankens Udvikling kan komme til at sætte sit Præg paa vedkommendes senere Liv; men der er ogsaa flere Omraader, hvor det ikke er nok at kunne tænke stringent. Som det ærede Medlem for Odense Amts 8de Valgkreds (Holm) sagde: Det er ikke altid sikkert, at den Maade, hvorpaa Videnskabsmænd ved Universitetet tænke, og hvorpaa de fremstille, ogsaa kan sætte Tanken i Bevægelse hos Menigmand. Det er ofte saaledes hos Menigmand, at de, naar de høre en Række Foredrag, som siges at være populære, kun blive lammede i deres Tænkning. Derimod kan det ofte ske, naar de høre Foredrag om store Personligheders Livsudvikling eller om de Strømninger, der have gjort sig gældende inden for enkelte bestemte Stykker af Verdenshistorien, at dette kan sætte deres Tanker stærkt i Bevægelse og gennem Selvtænkning kaste Lys over Livet paa en saadan Maade, at det virkelig bringer dem Nytte. Det kommer ved en saadan Foredragsrække ude i den almindelige Befolkning særlig an paa, at den bringer Sandheds- og Kærlighedsfølelsen op i dem, og at der vækkes Forstaaelse af Livsudviklingen baade aandelig og materielt. Det ærede Medlem for Odense Amts 1ste Valgkreds (Scavenius) udtalte, at hvad denne Art af ny Foredrag særlig skulde lære Folk, var at tænke stringent. Jeg tror med Digteren, at „brænder kun Hjertet for Sandhed og Ret, skal Tiden nok vise, vi tænkte ej slet“. Jeg mener ikke blot, at de ville komme til at tænke slette Tanker, men at de ogsaa ville komme til at tænke rigtigt. Jeg tror, at al Videnskabelighed til en vis Grad — og navnlig for den store almene Befolkning — skal sættes i Forbindelse med og kun faar sin Betydning i samme Grad, som den knytter sig til og kaster Lys over deres Livsudvikling, saavel den aandelige som den materielle.

Nu er denne Bevægelse, som sagt, man kan vel sige i et Par Menneskealdrer, gaaet hen over Folket. Den har dannet smaa Kredse rundt omkring, og disse have været i Stand til selv at bære Udgifterne til saadanne Foredrag. Det har ikke drejet sig om enkelte spredte Foredrag, men om hele Foredragsrækker. Der har altsaa baade været Trang og Ønsker hos Befolkningen i den Retning. Det ny i Bevægelsen er, at man nu ovenfra, om jeg saa maa sige, fra Statens Side har sat denne Bevægelse i Gang, og nu skal præmiere den Art Foredrag fremfor andre. Jeg mener, at det naturlige havde været, at man gav Bevillingen og saa sagde til Foredragsforeningerne ude i Landet: Vær saa artig, I skulle faa Del i Bevillingen, naar I afholde Foredragsrækker af denne Art, og det ikke alene af Universitetsmænd, thi jeg skulde dog tro, at selv det ærede Medlem for Københavns 1. Valgkreds vil indrømme, at paa visse Omraader, ville Mænd som Forstander Winther ved Silkeborg kunne holde Foredrag af lige saa stor Betydning for Tilhørerkredsen som en eller anden Professor ved Universitetet. Saa vilde jeg være glad ved Bevillingen. Hvis man ikke giver den paa denne Maade, vil man i Virkeligheden komme til, som det ærede Medlem for Odense Amts 8de Valgkreds antydede, at danne et Modsætningsforhold til de bestaaende Foredragsforeninger. Dertil vil det faktisk ogsaa komme, idet den Bevægelse, man har faaet i Gang fra Universitetets Side, mer eller mindre vil lægge sig paa tværs, undertiden helt paa tværs, af de gamle bestaaende Foreninger. Det tror jeg ikke er heldigt. Jeg vilde derfor meget ønske, at denne Bevilling blev given paa en saadan Maade, at det blev de bestaaende Foreninger muligt at faa Adgang til den, naar de afholdt saadanne Foredragsrækker, som faldt ind under de Synsmaader, som man vilde anse for nødvendige, for at de kunde gøre den tilsigtede Virkning. Jeg er, som sagt, vis paa, at hele Foredragsrækker have været afholdte og ville blive afholdte i stor Udstrækning, og saa kunde, sammen med saadanne universitetsdannede Mænd, Høj-skolelærere og hist og her andre private Mænd komme med ind og ved deres Udvikling og Erfaring bringe Nytte ved saadanne Foredragsrækker. Den ærede Ordfører sagde i sit Foredrag at det, man vil, er, at Landet kan faa Universitetslærerne at høre. Jeg er enig med ham i, at det var ønskeligt, men jeg tror, at, som det fremstiller sig her, vil Bevillingen